

Informatīvais ziņojums**“Par Ministru kabineta 2017.gada 8.augusta sēdes protokollēmuma (prot. Nr.38 79.§) 2. un 3.punktā dotā uzdevuma izpildi”**

Ar Ministru kabineta 2017.gada 8.augusta sēdes protokollēmuma (protokols Nr. 38 79.§) 2.punktu Izglītības un zinātnes ministrijai sadarbībā ar Labklājības ministriju un Iekšlietu ministriju uzdots sagatavot un 2017.gada 31.decembrim iesniegt izskatīšanai Ministru kabinetā likumprojektu par attiecīgiem grozījumiem Bērnu tiesību aizsardzības likumā, lai novērstu riskus, kas saistīti ar bērnu iesaistīšanu bruņotos konfliktos, militārās pieredzes un kaujas pieredzes gūšanas pasākumos ārvalstīs.

Ar Ministru kabineta 2017.gada 8.augusta sēdes protokollēmuma (protokols Nr. 38 79.§) 3.punktu Izglītības un zinātnes ministrijai sadarbībā ar Labklājības ministriju un Iekšlietu ministriju uzdots izvērtēt nepieciešamību izdarīt izmaiņas Krimināllikumā, lai stiprinātu tiesiskos mehānismus cīņai pret bērnu iesaistīšanu pasākumos ārvalstīs, kas ir bērna attīstībai kaitējoši, kā arī novērst riskus, kas saistīti ar bērnu iesaistīšanu bruņotos konfliktos, militārās pieredzes un kaujas pieredzes gūšanas pasākumos, un iesniegt priekšlikumus par attiecīgiem grozījumiem Krimināllikumā tieslietu ministra izveidotajā pastāvīgajā Krimināllikuma darba grupā un nepieciešamības gadījumā iesniegt Ministru kabinetā likumprojektu par attiecīgiem grozījumiem Krimināllikumā.

Izpildot Ministru kabineta doto uzdevumu, Izglītības un zinātnes ministrija izveidoja darba grupu, kuras darbā piedalījās Ārlietu ministrijas, Iekšlietu ministrijas, Izglītības un zinātnes ministrijas, Labklājības ministrijas, Drošības policijas, Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas un Izglītības kvalitātes valsts dienesta pārstāvji.

Darba grupā iesniegti priekšlikumi grozījumiem Krimināllikumā, paredzot sodu par mazgadīgo vai nepilngadīgo iesaistīšanu ārvalsts vai cita starptautisko tiesību subjekta organizētās militāra rakstura aktivitātēs (pasākumos), izņemot gadījumu, kad bērns piedalās Eiropas Savienības, Ziemeļatlantijas līguma organizācijas, Eiropas Savienības dalībvalsts, Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas dalībvalsts, Ziemeļatlantijas līguma organizācijas dalībvalsts, Austrālijas Savienības, Brazīlijas Federatīvās Republikas vai Jaunzēlandes organizētās militāra rakstura aktivitātēs (pasākumos) vai tādas valsts organizētos militāra rakstura aktivitātēs (pasākumos), ar kuru Latvijas Republika noslēgusi līgumu par dubultās pilsonības atzīšanu. Ievērojot minēto, plānots papildināt Krimināllikuma XXII nodaļu “Noziedzīgi nodarījumi pret pārvaldes kārtību” ar jaunu pantu “Nepilngadīgā iesaistīšana ārvalstu organizētās militāra rakstura aktivitātēs”.

Darba grupā iesniegti arī priekšlikumi papildināt Krimināllikuma XXII nodaļu “Noziedzīgi nodarījumi pret pārvaldes kārtību” ar jaunu pantu

Deklamēšanai piemērots: IZM 17.12.2017. lēmums Nr. 4-3.1e/23/3384

J. Staņkevičs

26.02.2016.

IZMzino_111217_prot; “Par Ministru kabineta 2017.gada 8.augusta sēdes protokollēmuma (prot. Nr.38 79.§) 2. un 3.punktā dotā uzdevuma izpildi”

“Nepilngadīgā iesaistīšana ārvalstu organizētās militāra rakstura aktivitātēs” šādā redakcijā:

(1) Par normatīvajos aktos noteiktā aizlieguma nepilngadīgo iesaistīt ārvalsts vai cita starptautisko tiesību akta subjekta organizētās militāra rakstura aktivitātēs (pasākumos) pārkāpšanu,-

soda ar īslaicīgu brīvības atņemšanu vai piespiedu darbu, vai ar naudas sodu.

(2) Par šā panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, ja tas izdarīts ar mazgadīgo,-

soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz vienam gadam vai īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai piespiedu darbu, vai ar naudas sodu.”.

Iesniegti arī priekšlikumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā, kuru turpmāka virzība ir saistīta ar priekšlikumu Krimināllikumā turpmāku virzību:

1) Izteikt 50.¹ panta pirmo daļu šādā redakcijā:

“(1) Bērns var piedalīties dažādās aktivitātēs (pasākumos), ja tās netraucē viņam iegūt izglītību, kā arī neapdraud viņa drošību, veselību, tikumību vai citas bērna tiesības un būtiskas intereses, kā arī valsts drošību.”;

2) Papildināt 50.¹ pantu ar 2.¹ daļu šādā redakcijā:

“(2.¹) Bērnu aizliegts iesaistīt ārvalsts vai cita starptautisko tiesību subjekta organizētās militāra rakstura aktivitātēs (pasākumos), izņemot gadījumu, kad bērns piedalās Eiropas Savienības, Ziemeļatlantijas līguma organizācijas, Eiropas Savienības dalībvalsts, Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas dalībvalsts, Ziemeļatlantijas līguma organizācijas dalībvalsts, Austrālijas Savienības, Brazīlijas Federatīvās Republikas vai Jaunzēlandes organizētās militāra rakstura aktivitātēs (pasākumos) vai tādas valsts organizētos militāra rakstura aktivitātēs (pasākumos), ar kuru Latvijas Republika noslēgusi līgumu par dubultās pilsonības atzīšanu.”

Izpildot Ministru kabineta 2017.gada 8.augusta sēdes protokollēmuma (protokols Nr. 38 79.§) 3.punktu, Izglītības un zinātnes ministrija minētos priekšlikumus grozījumiem Krimināllikumā un priekšlikumus Bērnu tiesību aizsardzības likumā nosūtīja Tieslietu ministrijai ar lūgumu izskatīt tos tieslietu ministra izveidotajā pastāvīgajā Krimināllikuma darba grupā (turpmāk tekstā – Krimināllikuma pastāvīgā darba grupa), kura izvērtē sniegtos priekšlikumus Krimināllikuma grozījumiem, kā arī nepieciešamības gadījumā izstrādā grozījumus Krimināllikumā un ar to saistītajos normatīvajos aktos, lai pilnveidotu tiesisko regulējumu un novērstu normu kolīzijas. Krimināllikuma pastāvīgā darba grupas sastāvā ir Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta, Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģijas, Kurzemes apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģijas, Zemgales apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģijas, Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas, Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas, Saeimas Juridiskā biroja, Ģenerālprokuratūras, Latvijas Zvērinātu advokātu padomes, Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes, Tieslietu ministrijas, Iekšlietu ministrijas, Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes un Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja pārstāvji.

Tieslietu ministrija informēja (Tieslietu ministrijas 2017.gada 14.novembra vēstule Nr. 1-8.1/233-IP), ka 2017.gada 8.novembrī notika Krimināllikuma pastāvīgās darba grupas sēde, kurā tika izskatīti Izglītības un zinātnes ministrijas iesniegtie grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likuma 50.¹ pantā, lai noteiktu aizliegumu bērna iesaistīšanai ārvalsts vai cita starptautisko tiesību subjekta organizētās militāra rakstura aktivitātēs (pasākumos), un grozījumi Krimināllikuma XXII nodaļā “Noziedzīgi nodarījumi pret pārvaldes kārtību”, lai attiecīgi paredzētu kriminālatbildību par nepilngadīgā iesaistīšanu ārvalstu organizētās militāra rakstura aktivitātēs.

Krimināllikuma pastāvīgā darba grupa secināja, ka par tādām darbībām kā nepilngadīgā iesaistīšana ārvalstu organizētās militāra rakstura aktivitātēs personas jau šobrīd ir saucamas pie kriminālatbildības saskaņā ar Krimināllikuma 81.¹ pantu, kurā ir paredzēta kriminālatbildība par darbību nolūkā palīdzēt ārvalstij vai ārvalsts organizācijai vērsties pret Latvijas Republikas valstisko neatkarību, suverenitāti, teritoriālo vienotību, valsts varu, valsts iekārtu vai valsts drošību.

Tika uzsvērts, ka Krimināllikuma grozījumu, kas stājās spēkā 2016.gada 11.maijā, anotācijā attiecībā uz Krimināllikuma 81.¹ pantu ir norādīts, ka šāds jauns Krimināllikuma pants nepieciešams, lai spētu efektīvi vērsties pret hibrīdkara radītajiem apdraudējumiem valsts drošībai. Proti, šis pants attiecas uz ārvalsts aktivitātēm, kas īpaši raksturīgas hibrīdkara apstākļiem – šīs darbības katra atsevišķi nav šķietami tik kaitīgas, lai panāktu tūlītēju apdraudējumu Latvijas Republikas pastāvēšanai vai būtiski kaitētu konkrētai Krimināllikuma aizsargātajai interesei, tomēr šīs darbības nenoliedzami ir vērstas pret Latvijas Republikas drošību – katra no tām ir ārvalsts īstenotas kopējās politikas sastāvdaļa. Visas šīs darbības ir pakārtotas vienam kopējam mērķim, kas apdraud Latvijas Republikas pastāvēšanu nākotnē. Īstenojot šīs aktivitātes, apzināti tiek kaitēts Latvijas drošībai ārvalsts ģeopolitisko mērķu labā. Līdz ar to, ļaujot ārvalstij realizēt katru atsevišķo šo “kopējā plāna” sastāvdaļu, tiek radīti labvēlīgi apstākļi Latvijas Republikas valsts pamatinteresu aizsardzības vājināšanai. Propaganda un dezinformācija ir nozīmīgas hibrīdkara sastāvdaļas. To pierāda arī pašlaik ļoti aktuālā militāro nometņu organizēšana jauniešiem. Šīs nometnes faktiski tiek izmantotas ārvalsts interesēm atbilstošas ideoloģijas izplatīšanai, tādējādi panākot arvien lielākas sabiedrības daļas atbalstu konkrētajai ārvalstij un tās īstenotajām darbībām, tai skaitā – darbībām, kas vērstas pret Latvijas Republiku. Lai gan šādu nometņu rīkošana nav vēsta pret kādu konkrētu Latvijas Republikas valsts pamatinteresi, tā tomēr vērtējama kā kaitīga darbība, kas vēsta pret Latvijas Republikas drošību kopumā.

Krimināllikuma pastāvīgā darba grupa vērsa uzmanību uz to, ka Krimināllikuma grozījumu anotācija arī ir tiesību avots, kas ir izmantojams Krimināllikuma 81.¹ panta iztulkošanā un piemērošanā, lai noskaidrotu normas teleoloģisko tvērumu jeb mērķi, kā arī, lai noskaidrotu normas vēsturisko pamatojumu jeb likumdevēja gribu.

Tieslietu ministrija savā vēstulē informēja, ka 2017.gada 1.septembrī spēkā stājās grozījumi Nacionālās drošības likumā, papildinot to ar jaunu II.¹ nodaļu "Aizliegums izceļot no Latvijas Republikas". Minētā likuma 18.¹ panta pirmā un otrā daļa paredz, ka pilsonim, nepilsonim, personai, kurai Latvijas Republikā piešķirts bezvalstnieka vai alternatīvais statuss, vai bēglim ir aizliegts izceļot no Latvijas Republikas, ja iekšlietu ministrs ir pieņēmis lēmumu par aizliegumu tai izceļot no Latvijas Republikas. Iekšlietu ministrs var pieņemt lēmumu par aizliegumu šā panta pirmajā daļā minētajai personai izceļot no Latvijas Republikas uz noteiktu laiku līdz vienam gadam, ja valsts drošības iestāde ir sniegusi informāciju, ka minētā persona ārpus Latvijas Republikas plāno iesaistīties bruņotā konfliktā, teroristiskās darbībās vai citās darbībās, kā rezultātā ir pietiekams pamats uzskatīt, ka persona pēc atgriešanās Latvijas Republikā apdraudēs tās nacionālo drošību. Ievērojot minēto, šādu izceļošanas aizliegumu iekšlietu ministrs var piemērot arī attiecībā uz nepilngadīgo un tā likumiskajiem pārstāvjiem, ja valsts drošības iestāde būs ieguvusi informāciju par to, ka minētās personas plāno iesaistīties ārvalsts vai cita starptautisko tiesību subjekta organizētās militāra rakstura aktivitātēs (pasākumos) ārpus Latvijas.

Krimināllikuma pastāvīgā darba grupa secināja, ka Bērnu tiesību aizsardzības likuma 50.¹ pantā piedāvātais aizliegums bērna iesaistīšanai ārvalsts vai cita starptautisko tiesību subjekta organizētās militāra rakstura aktivitātēs (pasākumos) primāri ir saistīts ar valsts drošību, nevis bērna drošību un viņa interešu aizsardzību, tāpēc gadījumā, ja šādu aizliegumu ir nepieciešams noteikt, tad *expressis verbis* tas būtu nosakāms Nacionālās drošības likumā.

Nemot vērā minēto, Izglītības un zinātnes ministrija sadarbībā ar Aizsardzības ministriju, Labklājības ministriju un Iekšlietu ministriju izvērtēs izmaiņu Nacionālās drošības likumā vai Bērnu tiesību aizsardzības likumā nepieciešamību, lai novērstu riskus, kas saistīti ar bērnu iesaistīšanu bruņotos konfliktos, militārās pieredzes un kaujas gūšanas pasākumos ārvalstīs, un līdz 2018.gada 30.aprīlim iesniegs Ministru kabinetā likumprojektu par attiecīgiem grozījumiem Nacionālās drošības likumā vai Bērnu tiesību aizsardzības likumā.

Izglītības un zinātnes ministrs

Kārlis Šadurskis

Vīza: Valsts sekretāre

Līga Lejiņa

11.12.2017 10:00

1355

D.Papāns

67047838; dainis.papans@izm.gov.lv

I.J.Mihailovs, 67507833

Ē.Sīka, 67047976